

FORSVARSSJEFENS ÅPNINGSTALE TIL
ARMEMUSEETS UTSTILLING OM DE NORSKE
POLITITROPPER I SVERIGE UNDER DEN
ANNEN VERDENSKRIG - 13 JUNI 1983

DET ER I ÅR FORTI ÅR SIDEN DE FØRSTE PRAKTISKE TILTAK BLE IVERKSATT FOR DET SOM SKULLE BLI DE NORSKE POLITITROPPER I SVERIGE. 12 JULI 1943 MØTTES ET FEMTITALL NORDMENN PÅ DEN AVSIDESLIGGENDE HERREGÅRDEN JOHANNESBERG VED GOTTRÖRA, TIL DET FØRSTE ORDENSPOLITI-KURS MED KLART MILITÆRE INNSLAG. DISSE VAR DEN FØRSTE SPIRE TIL DET SOM SKULLE BLI HOVEDTYNGDEN I DE LANDMILITÆRE STYRKER^{SOM} DEN NORSKE REGJERING KUNNE MØNSTRE UTENFOR HJEMLANDETS GRENSER VED FRIGJØRINGEN. DE OMLAG 13.000 MANN SOM STOD UNDER VÅPEN I POLITITROPPENE UTGJORDE NÆR HALVPARTEN AV DE TOTALE MILITÆRE STYRKER NORGE KUNNE MØNSTRE PÅ UTEFRONTEN I 1945.

- 2 -

ORDENSPOLITI-KURSET VED GOTTRÖRA HADDE SIN ROT I IDEER SOM GIKK OVER ETT ÅR LENGER TILBAKE I TIDEN. OG AT DISSE IDEENE VAR GODE, SER VI KANSKJE BEST AV AT SÅ MANGE I ETTERTID HAR GJORT KRAV PÅ Å HA VÆRT IDEENES FØRSTE OPPHAV. JEG SKAL IKKE FORSØKE Å SKIFTE SOL OG VIND MELLOM DISSE, MEN NØYE MEG MED Å KONSTATERE AT INGEN HADDE - ELLER KUNNE HA - PATENTLØSNINGEN PÅ HVORDEN DE MANGE NORDMENN I VERNEPLIKTIG ALDER SOM KOM TIL SVERIGE UNDER KRIGEN, BEST KUNNE FÅ GJØRE EN INNSATS FOR SITT LANDS FRIGJØRING. POLITITROPPENE BLE SKAPT I ET SAMSPILL MELLOM FLERE IDERIKE OG INITIATIVRIKE PERSONER BÅDE PÅ NORSK OG SVENSK SIDE. HVIS NAVN SKAL NEVNES PÅ SVENSK SIDE, MÅ DET BLI DOCENT HARRY SÖDERMAN. UTVIKLINGEN VIDERE BLE BESTEMT AV HELE KRIGENS GANG - OG PÅVIRKET AV FAKTORER SOM INGEN KUNNE FORUTSE.

SELVE TANKEN OM MILITÆR UTDANNING FOR NORSKE FLYKTNINGER I SVERIGE VAR ET SVAR PÅ ET ALVORLIG DILEMMA FOR DEN NORSKE REGJERING: REGJERINGEN HADDE SITT SETE OG SIN BASIS SOM KRIGFØRENDE PÅ BRITISK JORD. MEN DE MANNSKAPSRESERVER SOM SKULLE FYLLE REKKENE I NORGES BIDRAG TIL KRIGSALLIANSEN OG TIL HJEMLANDETS FRIGJØRING, VAR INNESTENGT I ET OKKUPERT LAND PÅ DEN ANDRE SIDEN AV NORDSJØEN. DE FLESTE SOM KUNNE KOMME SEG UT, MÅTTE TA VEIEN TIL SVERIGE. ~~REVI~~ SOM VAR I VERNEPLIKTIG ALDER ØNSKET FØRST OG FREMST Å KOMME VIDERE TIL DE NORSKE STYRKENE PÅ ALLIERT OMRÅDE. OGSÅ DEN NORSKE REGJERING ØNSKET I DET LENGSTE Å FÅ TRANSPORTERT NORDMENN I VERNEPLIKTIG ALDER VIDERE TIL STORBRIITANNIA. DER KUNNE ~~DE~~^{VI} FÅ EN REGULÆR MILITÆR UTDANNELSE. OG DERFRA VILLE ~~DE~~^{VI} OGSÅ KUNNE SETTES INN I DEN ALLIERTE INVASJON SOM KUNNE BLI NØDVENDIG FOR Å BEFRI NORGE. TROSS ALLE ANSTRENGELSER VAR DET IMIDLERTID BARE ET FÅTALL^{AV OSS} SOM KOM VIDERE FRA SVERIGE.

NÅR POLITITROPPENE BLE LØSNINGEN, FRA 1943, KAN DET FORKLARES VED ET SAMSPILL AV TRE FAKTORER. FOR DET FØRSTE BLE DET KLART AT TRANSPORTMULIGHETENE FOR PERSONELL FRA SVERIGE TIL STORBRIITANNIA VILLE FORBLI MEGET BEGRENSEDE. FOR DET ANDRE ÅPNET EN MER LIBERAL SVENSK NØYTRALITETSPRAKSIS VISSE MULIGHETER FOR MILITÆR OPPLÆRING AV NORSKE VERNEPLIKTIGE PÅ SVENSK JORD. FOR DET TREDJE TOK KAMP-ALTERNATIVET FOR NORGES FRIGJØRING TIL Å GLI I BAKGRUNNEN. EN TYSK KAPITULASJON, UTEN KAMPHANDLINGER PÅ NORSK JORD, SYNTES ETTER HVERT MERE SANNSYNLIG. I SÅ FALL VILLE EN LETTERE BEVÆPNET OG UTRUSTET NORSK MILITÆRSTYRKE KUNNE LØSE VIKTIGE KONTROLL- OG VAKTOPPGAVER I EN VANSKELIG OVERGANGSFASE. ALT DETTE UTVIKLET SEG GRADVIS, MEGET UJEVNT, OG IKKE UTEN TILBAKESLAG. MEN VED FELLES INNSATS FRA BÅDE SVENSK OG NORSK SIDE BLE DE FLESTE VANSKELIGHETER

OVERVUNNET. DET ER INGEN OVERDRIVELSE Å SI AT TYNGDEPUNKTET I
NORSK MILITÆR INNSATS UNDER FRIGJØRINGEN HADDE SIN FORANKRING PÅ
SVENSK JORD. OG KJERNEN I DETTE TYNGDEPUNKTET VAR DE NORSKE
POLITITROPPENE. DENNE UTSTILLINGEN HAR TIL HENSIKT Å FORTELLE
POLITITROPPENES HISTORIE - OG JEG HÅPER AT MANGE VIL BESØKE DEN
MED DETTE ERKLÆRER JEG UTSTILLINGEN "DE NORSKE POLITITROPPER I
SVERIGE UNDER DEN ANNE VERDENSKRIG" FOR ÅPNET.
